

УДК 657

Михальченко Олексій Анатолійович
кандидат економічних наук, професор,
Перший проректор
Національний авіаційний університету (м. Київ)

ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТРАНСПОРТУ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

Анотація: Узагальнено принципи побудови системи національних рахунків України відповідно до міжнародних стандартів. Проведено оцінку економічних трансформацій транспорту в системі макропоказників національних рахунків

Ключові слова: економічні трансформації, система, національні рахунки, транспорт

Протягом всього періоду існування України як незалежної держави у довгостроковій ретроспективі її економіку можна назвати трансформаційною системою, цільовою функцією якої було забезпечення стійкого економічного зростання і підвищення добробуту населення. У найближчій перспективі метою руху системи має стати післявоєнне відновлення шляхом подолання наслідків системних втрат національної економіки від військової агресії РФ, окупації значної частини території України, руйнації її виробничого потенціалу через обстріли та військові дії тощо.

Система національних рахунків (НРУ) розробляється Державною службою статистики України і формується на основі міжнародних стандартів, Європейської системи національних та регіональних рахунків на основі методу балансування фінансових і нефінансових активів та пасивів; доходів та витрат населення, їх елементів тощо. Показники річних НРУ, за винятком балансів, складаються за інституційними секторами та підсекторами національної економіки.

Міжнародними макропоказниками, що характеризують динаміку і стан світової економіки, є ВВП і ВВП, для розрахунку яких використовують три методи: виробничий, категорії кінцевого використання, категорії доходу. Інформація щодо ВВП акумулюється на регіональних рахунках першим методом за такими складовими: види економічної діяльності; доходи та витрати населення, їх елементи. У квартальному вимірі у системі НРУ ВВП розраховується усіма трьома методами за даними зведених рахунків, рахунків за інституційними секторами економіки; рахунків доходів та витрат населення та їх елементів.

Для формування інформації у системі НРУ активно використовується матричний підхід у частині визначення таблиці «витрати-випуск», коефіцієнтів повних витрат, даних про торгово-транспортну націнку, податки і субсидії на продукти, імпорту товарів і послуг, використання продукції вітчизняного виробництва тощо [1, с. 141]. Динамічний аналіз показників функціонування транспорту в системі НРУ пов'язаний із показниками реального та номінального ВВП, а також зі станом інвестицій. Структурний аналіз внеску транспорту у формування ВВП України полягає у визначенні співвідношення часток оплати праці та активів, що їх забезпечують: їх цільового характеру, планомірності і організації; підвищенні ефективності і конкурентоспроможності економіки [2].

За класифікацією КВЕД «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» відноситься до секції Н. Протягом 2016-2020 року обсяг послуг за нею збільшився вищими темпами порівняно з національною економікою, через що питома вага секції зросла. Натомість пропорції змін ВВП є протилежними.

Динаміка індексів фізичного обсягу ВВП та ВДВ виробничим методом свідчить про їх скорочення у 2020 році як загалом по національній економіці, так у частині випуску товарів і послуг у ринкових цінах. При цьому темпи падіння у транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності є значно більшими. Зазначена різниця пояснюється, поміж іншим, відмінностями у рівнях індексів-дефляторів ВВП та ВДВ.

Темпи приросту випуску товарів і послуг у фактичних цінах суттєво перевищують даний показник у постійних цінах 2016 року. У частині Секції Н різниця є ще більш кричущою, оскільки на фоні зростання випуску товарів і послуг існує їх падіння. Протилежними є тенденції розвитку національної економіки та секції Н у частині фізичного обсягу ВВП та ВДВ.

Оцінюючи динаміку ВВП за категоріями доходу у фактичних цінах, слід зазначити, що питома вага секції Н у оплаті праці найманих працівників та частки інших податків, пов'язаних із транспортом, перевищує внесок у формування ВВП виробничим методом.

Список використаних джерел:

1. Бойчук Я. Д., Шапоренко О. І., Гереджук І. І. Еколого-економічні аспекти космічної антропоєкології. *Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка*. 2017. Вип. 48. С. 137-143.
2. Гільорме Т. В. Обґрунтування економічних проектних параметрів ракетно-космічної техніки в умовах сталої космічної діяльності. *Бізнес Інформ*. 2021. № 9. С. 80-88.